lényegesen több hajlam van, hol a természeti ügyesség kétségkivül nagy.

Hogy pedig ezen eredményt el lehessen érni, ugy gondolom, hogy az első női ipartanmühelyeknek tökéleteseknek kell lenni. Ezt elérhetjük, ha eleve minden előkészületet megteszünk, ha nem fél, hanem egész intézményt alkotunk.

A mennyiben pedig tudtommal e hazában a női ipariskolák szervezetével senki sem foglalkozott, az imént jelzett két irányban elvállalt kötelességnél fogva bátor leszek lehető röviden előadni:

először azt, hogy mit értek női ipar tanmühely alatt?

másodszor, hogy mi szükséges ennek alkotásához?

A női ipartanmühelyben már a 15 évet elért, vagy azt meghaladott koru leányok és asszonyok bizonyos munkákat bizonyos időszakok alatt (3—6 hónap) tanulnak s megtanulják ezeknek tömeges termelését kereskedők számára is ha kell, szóval szerezni tanulnak.

Természetes, hogy az ily tanmühelyeknél első feltétel a rendszeresen képzett tanitónő. Ennek meg van felelve.

Második feltétel a helyiség. Ennek tágasnak és világosnak kell lenni, hogy legalább 25—30 nő foglalkozhassék benne.

Szükséges a tanitónőnek egy szárnylakás, ha csak lehet, ugyanazon épületben. Ezzel jár a tanmühely és a tanitónő lakásának fütése. A tanitónők fizetését én a felügyeletem alatt álló tanmühelyekben 300—400 frtban állapitottam meg, övék lévén még a privát tanithatási jog.

Egy női ipartanmühely első felszerelése 500—800 frt között váltakozik. Végre szükség van 200 frt forgó tőkére.

Bármily nagynak tetszik is az első kiadás lényegében, ez mégsem nagy, mert a felszerelés értékes szerszámokra adatik; a tanitónő fizetése nagy részben a tanpénzekből kerül ki mig végre a forgó tőke marad s legalább 10%-ot jövedelmez.

Ezek a szükségletek, ezeknek teljesitésére és megszerzésére kell az illető városoknak vállalkozni, melyek a tanmühelyt keblükbe fogadni magukat elhatározták.

Hogy az intézmény sikerül, azért én, ha isten éltet s tovább is birom a magas kormány bizalmát, — kezességet merek vállalni.

Oly hévvel és odaadással fogom én ezeket berendezni, mint a mily kedvvel és józanul átgondolva akartam a szövészeti iparnak alapot teremteni. Remélem, e téren nem fogja senki legjobb intencióimat félremagyarázni, nem fog senki értetlenséggel vádolni.“

A malom-gátak leszállitása Háromszéken.

Háromszékmegye törvényhatósága mult évi december 10-én tartott közgyülésének egyik igen lényeges tárgyát képezte a törvényhatóság területén levő vizi malmok gátjainak leszállitása. Fontos volt e tárgy sok tekintetben s érdekes lesz olvasóközönségünkre nézve az erre hozott határozat megismertetése is.

Sokat zaklatták ez ügyet, megyei közgyülésünk előtt sokszor képezte interpellatiok tárgyát, de azért egy lépéssel sem haladt előre a megoldás felé.

Háromszékmegyében pedig régóta ismétlődnek csaknem évenkint a nagy mérvü vizáradások, melyek részint a gátak szabálytalan épitéséről, részint a belvizek levezetésére szolgáló csatornák hiányából származtak. Rájöttek arra is, hogy a hirteleni és gyakori vizáradásokat mi sem segiti inkább elő, mint azon körülmény, hogy a befüggő erdők hegyeiről a viz által lehordott földomlásokkal a folyam medrei iszappal megtelnek s ennek folytán a kiömlésnek alig lehet elejét is venni.

Mindezen körülmények hathatósan befolytak arra, hogy a gátak magasságának meghatározása, valamint a belvizek levezetésére szükséges csatornák elkészitése előtérbe lépjen. Ez okból a müszaki munkálatokat ide hamarább meg kell kezdeni, hogy minél előbb befejezést nyerhessenek azok.

Háromszékmegye közgülését tehát üdvözöljük a határozatért, melyet e tárgyban hozott. E határozat szerint utasittatott a kir. épitészeti hivatal, hogy e célból hivatali személyzetének szaporitására a szükséges intézkedéseket tegye meg. A mi a munkálattal járó költségeket s általában az abból folyó terheknek hordozását illeti, erre nézve a közgyülés felterjesztést ir a közmunka és közl. miniszteriumhoz. A megye annál bizonyosabban számithat az emlitett miniszteriumnál erős támogatásra, mivel egy leiratában az ily költségeket tárcájából fedezni maga is megigérte. E felterjesztésnek márcsak az államkincstár érdekében is kellő pártolásra kell találnia, miután fel lesz fejtve, hogy átlag évenkint csupán vizáradási károkért 10.000 frtnyi államadó elengedések történnek, a mint ez az adófelügyelőség értesitéséből kitünik. Érdekében fog állni tehát az államnak saját kincstára szempontjából is a Háromszékmegyében előforduló vizáradások megakadályozására minden tőle kitelhető segélylyel hozzájárulni.

Intézkedés történt a belvizek levezetésére szolgáló szükséges csatornák kiépitését illetőleg is, ugy szintén az ahoz megkivántató földterületek miként leendő beszerzése sem kerülte ki a figyelmet. E szerint az épitésben szükséges természet beli földmunka az érdekelt vidékek, községek lakósainak közmunkaerejével fog véghez vitetni. A megkivántató földterület pedig, ha 100 négyszögölnél egyesek birtokából többet foglalna el, szakértő bizottság által meghatározandó becsértékben az érdekelt községek pénztárából fog kifizettetni. A mennyiben pedig az ily földterület 100 négyszögölnél nagyobb terjedelmü lenne, azon esetben az a tulajdonos kivánságához képest a község fekvőségéből nyujtandó kárpótlás utján ki fog sajátittatni.

Igen természetes, hogy a megyénk területén lévő gátaknak megvizsgálása, a megejtett vizsgálat eredményéhez képest azok leszállitása, vagy a gátak magasságának meghatározása stb. huzamos időt veend igénybe; azonban a kezdeményezés megtörtént s igy nincs mitől tartanunk többé, hogy ez ügy „ad acta“ tétessék továbbra is.

Az is igaz, hogy mindezen javitások, munkálatok tetemes összegbe fognak kerülni: de erős hitünkbe van, hogy a magas kormány méltányolni fogja indokainkat s hozzájárul ő is a kiadás fedezésében. A mi pedig minket illet: a ráforditott költséget és munkaerőt bizonyára bőségesen megtéríti azon kényelem és nyugalom, melyben e szabályozás községeinket részesiseni fogja.

VIDÉKI ÉLET.

Brassó, 1879. jan. 5.

Tekintetes szerkesztő ur!

A brassói áll. népiskolák mindkét nemü szegény tanulói, mult év dec. 20-án a szükséghez képest csizmákkal, téli öltönyökkel stb. látattak el. Lábbelit kapott 17. szegény tanuló, melyeknek értéke (á 3 frt.) 51 frt., heten kaptak nadrágot és hárman kabátot 25 frt értékben. Téli szoknyát kapott hét leány; kendővel és harisnyával megajándékoztattak tizennégyen 15 frt. értékben.

Az áll. népiskolák tek. gondnoksága ezen fennirt összeget az 1876-ik évben rendezett sorsjátékkal egybekötött táncmulatság tiszta jövedelméből — mint szegény alapból — utalványozta, mely atyai gondoskodásáért a szegények és szükölködők nevében a tek. gondnokságnak leghálásabb köszönet nyilvánittatik.

Miután a szegényekről van szó valóban érdemesnek tartom azon fontos körülményt is megemliteni, miszerint ha egykor Brassó város szegények ügyének korszerü megoldása kerülne napirendre legelső sorban helybeli birtokos tek. T. I. ur lenne hivatva, egyszer e tárgyban tett sokoldalu tanulmányai, másrészt személyes érintkezése alapján szerzett tapasztalataival annak keresztülvitelét eszközölhetni. Már évek óta elfogulatlan nemes szive egyaránt részesiti e város szegényeit vallás- és nemzeti különbség nélkül minden sátoros ünnep szombatján gazdag adományaiban.

A szegények atyját az isten éltesse!

Cs.

Egy jogi eset.

(Vége.)

A második kérdés az, hogy minő uton és módon, azaz polgári avagy bünfenyitő per utján birálandó-e el ez eset, vagy mi ezzel egyértelmü: a polgári, vagy a fenyitő törvénykezés tárgyát képezi-e ezen jogsérelem?

A jog feltétlen uralomra van uralomra van hivatva. A jogsértés, bárhonnan és bármikép származzék is, az mint olyan fenn nem állhat. Az igazság eszméje feltétlen érvényénél fogva megkivánja, hogy a jogi rend minden megsértése, a mennyire lehetséges, külső hatásában megszüntettessék, azaz a sértett jog realizáltassék. Az ember midőn államalmi társaságba lép, ott a jogi rendet ohajtja feltalálni; mert csakis a jogok biztositathatása végett áldozza fel eredeti korlátlan szabadságát, érezvén, hogy ez egy mellőzhetlen feltét arra nézve, hogy életcéljait megvalósithassa s individualitását szabadon kifejthesse.

A jogi rend fenntartására és biztositására vonatkozó legfőbb érdekét az emberi társaságnak az állam mint „meghatározott területen közös főhatalom alatt álló és törvények által rendezett polgári társaság“ elismerve, céljainak legfőbbike gyanánt a jogállapot létesitését, vagyis az emberek együtt létének törvények általi biztositását tekinti.

A jogellenes tettek megegyeznek annyiban, hogy mindig a jog negativját foglalják magukban, de tekintve specificus tartalmukat és formájukat; s tekintve a konkrét jogsértésokozta káros következményeket, a főhatalom részéről követendő eljárás a jogsértők ellen nem lehet egyforma, habár a cél: a jogállapotok helyreállitása egy. Mig szent kötelessége az államnak egyfelől a törvényszegéseknek ellentállani és a jogállapotokat bárhonnan jövő veszély ellenében megvédeni, addig másfelől meg az igazság azt kivánja, hogy „a status sohase nyuljon szigorubb eszközökhez, mint minők a jogtörvényszabta cél elérésére, a megháboritott jogállapot helyreállitására mulhatlanul szükségesek“.

Számtalan ily tiszta, megdönthetlen igazságot magokban rejtő principiumokból kifolyólag alkottatott a polgári és bünfenyitő eljárás, mint két különböző eljárás. Mindkétnemü eljárás célja a jogállapotok helyreállitása; tényleges különbség e kettő közt: mig a polgári törvénykezési jog a formális gazságot keresi és hozza létre s legtöbbnyire rideg formalizmusa miatt a valódi a materialist tökéletesen megöli, addig a bünfenyitő eljárás a korlátolt emberi tehetségek által felismerheti a valódit, a materialist kutatja és hozza létre. (Több lényeges különbség is van még a két processus között, de azokat — mint tárgyhoz nem tartozókat — mellőzöm.)

Hogy mi legyen azon ismerv, mely megkülönbözteti a bünténvt a polgári per utjára tartozó jogtalanságtól, még eddig a doktrinában a tudósoknak nem sikerült oly biztosan körvonalozni, hogy az általános elfogadásra talált volna. A kriminálisták tulnyomó többsége és tekintélyesebbjei (Pauler, Schnierer, Szokolai, Preuscsen, Heuke, Grollmann, Oerstedt stb.) feltétlen megkivánják, hogy büntetéssel csak is az oly jogsértő sujtassék, ki külső jogellenes tette által oly sértést követett el, mely sértésnek megszüntetésére a polgári jog eszközei elégtelenek.*)

A polgári jog pedig a jogsértés elháritására a következő négy eszközt nyujtja: a) a megelőző kényszert, b) a teljesitési kényszert, c) helyreállitási és kártalanitási kényszert, és végül d) a jogellenes cselekvény érvénytelenitése.

Ezeknek előrebocsátása után már nem oly nehéz alaposan megitélni azt, hogy azon kérdés: vajjon A., avagy B. követte el a jogsértést? minő uton és módon derittessék és a jogsértés minő peruton realizáltassék, vagy még más formában is feltéve a kérdést: képezi-e általános tárgyi tényálladékát ez eset bünténynek?

Az én nézetem szerint nem. Ez eset a polg. törv. jognak képezi tárgyát; mert A-nak követelési joga (?) a polgári per utján is tökéletesen érvényesithető a polgári jog-nyujtotta — fennebb emlitettem — eszközök közül a teljesitési kényszer által. A tény ily stádiumában nem sértetett B. által A-nak kipótolhatlan joga, nincs fenyegetve az állami organismus épsége s nincs veszélyben A-nak állitólagos követelési joga. Szóval: ha B. vissza nem fizette is a vételárt, a tett ugyan küső, nemleges és jogellenes cselekmény, — de nem olyan, melynek következményei a polgári jog-nyujtotta eszközök által jóvá tehetők nem volnának. Ezen nézetemet megerősbitik a bizonyitási tannak axiomái is. A hely szüke miatt és a hosszadalmasság kikerülése végett azonban az ezen elvekből levonható argumentumokat ezuttal mellőzöm.

Emlitettem ügyben már kezdetben bünfenyitő eljárás indittatott és közelebbről végtárgyalás tárgyát képezte ezen tény. Az általános tárgyi tényálladék konstatáltatván (?) a kir. törvényszék B-t a csalás büntényében elmarasztalta.

Hogy mennyiben fedezhetők fel ezen emlitett tényben mindazon elvek, melyek feltétlen szükségesek a csalás büntény tárgyi tényálladékához — fennebb kifejtett nézetem után szükségfelettinek tartom fejtegetni.

Parabolává vált egy nagy francia philosofusnak, Moliernek az élettapasztalatból meritett eme jeles mondata: „Tévedés az élet, nem él, ki nem téved.“ Tévedhettem én is, csalhatatlanságot nézeteimnek nem vindicalok s csakis hálára kötelez, ki objektiv argumentumokkl fent nyilvánitott véleményem mellől elállni kényszerit.

Dr. Pethő Józsel.

LEGUJABB.

Bécs, jan. 8. Miután Tisza Kálmán miniszterelnök Andrássy Gyula gr külügyminiszterrel hosszabb ideig értekezett, a fucárvonattal ma Budapestre utazott. — Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter a kedvező kimenetel felé közeledő kölcsöntárgyalásokat holnap folytatni fogja, — pénteken pedig vissza utazik Budapestre, hogy ott szombaton a pénzügyi bizottság első ülésén, melyben az 1879-iki költségelőirányzat tárgyalása kezdetét veszi — résztvegyen. Délután Szapári Gyula gr. hosszabb ideig tartó külön kihallgatáson tett előterjesztést ő felségének az 1879-ki költségvetésről.

Bécs, jan. 8. A „Pest Corr.“ jelentése: A magyar hirelopperációk iránti tárgyalások közel állnak befejezésükhez és alapos a kilátás, hogy kedvező eredmény fog eléretni. — A magyar pénzügyminiszter ma délután két óránál tovább értekezett a vágvölgyi vasut képviselőivel.

Tisza miniszterelnök és Turkovics miniszteri tanácsos a mai gyorsvonattal Budapestre utaztak, de a jövő hét elején ismét visszatérnek Bécsbe.

*) Általam ismert ide tartozó vélemények a következők: Bekker szerint „büntetést érdemelnek mindazon cselekvények, melyek az állam akarata, céljaival ellenkezésben állanak.“ Hepp a bünösség jelét a cselekveny közveszélyességébe helyezi. Stohl szerint „büntetendő mindazon cselekvény, mely által az elkövető személy az állam tekintélyével dacol“; ennek meg nem állhatását bizonyitja Bekker. Még egy hibás vélemény a Köstlinéé; szerinte „bünösség forog fenn mindannyiszor, valah nyszor az alany, akarat a jog ellen tudatosan cselekszik.“ Lásd Schnierer id. munkájának 87—88. lapját.